

Rodzynki i migdały – koncert w wykonaniu zespołu **Quasi Una Fantasia** zawiera autorskie pieśni do wierszy o tematyce żydowskiej polskich twórców (m.in. Elżbiety Zechenter–Splawińskiej, Stanisława Stabro), pieśni żydowskie w języku jidysz (m.in. Mordechaja Gebirtiga, Abrahama Goldfadena) oraz partytury graficzne żydowskich twórców (m.in. Romana Haubenstocka-Ramatiego). Zespół tworzą **Bożena Boba-Dyga** (głos) oraz **Maciej Zimka** (akordeon).

To piekielnie zdolna baba, ta Kitschmannka przy fortepianie, napisał o niej w 1946 r. Konstanty Ildefons Gałczyński. Anda Kitschman była dyrygentką, pianistką, autorką tłumaczeń oper i operetek, śpiewaczką, korepetytorką solistów w Teatrze Wielkim, kierownikiem muzycznym w teatrach krakowskich. Dziś zapomniana. Czy słusznie? Na koncert **Dlaczego? Dłatego! i inne piosenki** zaprasza **Anda Kitschman Combo: Karolina Arczewska** (śpiew), **Maja Miro-Wiśniewska** (flety), **Ignacy Jan Wiśniewski** (fortepian), **Rafał Szyjer** (ukulele) i **Piotr Guz** (tuba).

Pieśni bez słów to projekt pianisty i kompozytora **Ignacego Jana Wiśniewskiego** inspirowany utworami z kręgu kultury żydowskiej, które nigdy nie zaistniały w formie piosenek. Cykl kompozycji napisanych w 2020 r. oscyluje między tradycją a nowoczesnością, poruszając się w abstrakcyjnym świecie muzyki improwizowanej. Na koncert zaprasza **Ignacy Wiśniewski Trio** w składzie: **Ignacy Jan Wiśniewski** (fortepian), **Olo Walicki** (kontrabas), **Jacek Prościński** (perkusja).

Bramy nieba w wykonaniu zespołu **Vox Varshe** to projekt inspirowany reliefami wybitnego amerykańskiego abstrakcjonisty Franka Stelli oraz przedwojennymi zdjęciami i rysunkami drewnianych synagog. Z okrucichów nieistniejącego już świata narodziło się nowatorskie dzieło, pełne eterycznej muzyki, mistycznych emocji i dźwięków przenikających czas. Powstał zjawiskowy, elektroakustyczny pejzaż. Muzycy połączyli kompozycje synagogalne, pieśni gettowe, niguny (chasydzkie modlitwy bez słów), tradycyjne i ludowe melodie wykonywane na terenie Polski podczas okolicznościowych spotkań oraz najważniejszych świąt w judaizmie, z elektroniką Michała Jacaszka i wiolonczelowymi partiami Anny Śmiszek-Wesołowskiej. Bramy nieba to wychylająca się zza zasłony historii opowieść o świecie, którego już nie ma i o uniwersalnych wartościach, które były i będą zawsze. Zespół tworzą **Olga Mujkić**, **Ania Woźnicka**, **Bartosz Szwaciński** i **Michał Jacaszek** z wiolonczelistką **Anną Śmiszek-Wesołowską**.

Recital Solo Adama Bałdycha nawiązuje do klasycznego recitalu skrzypcowego, kameralnej i niezwykle intymnej formuły koncertowej popularnej w przeszłości. Adam Bałdych pragnie przywrócić ją publiczności. Sięga po bogate inspiracje, łącząc w nieskrępowany sposób jazz i muzykę poważną. W programie koncertu pojawia się improwizowana muzyka Adama Bałdycha oraz klasycznych kompozytorów: Hildegardy z Bingen, Thomasa Tallisa czy Szymona Laksa.

Cicha & Spółka zaprasza na **Pieśni żydowskie z Podlasia**. Koncert, w ramach trasy promującej płytę „TANY”, jest oparty na tekstach żydowskich poetów z północno-wschodniej Polski, a także na pieśniach, które towarzyszyły spoteczności żydowskiej podczas uroczystości sakralnych. Usłyszymy więc wszystkie języki kultury Żydów Aszkenazyjskich: jidysz, hebrajski oraz esperanto – język stworzony przez pochodzącego z Białegostoku Ludwika Zamenhofa. **Karolina Cicha** w swoim koncercie rozwija wątek kultury żydowskiej rozpoczęty na płycie „Wieloma językami” z pieśniami mniejszości narodowych województwa podlaskiego, kontynuowany na płytach „Jidyszland” gromadzącej kompozycje do poezji żydowskiej pochodzącej z tego regionu oraz na sakralnej płycie „Jeden – wiele” wprowadzającej w religijny pejzaż tej wielokulturowej krainy.

Academia Musica Judaica IV | Nie przez grzech to efekt pracy czwartych warsztatów AMJ. Inspiracją tegorocznej formy projektu stały się książka „Kol Isze – głos kobiet w poezji jidysz” oraz tom poezji „Moja dzika koza”, (...) *które zaowocowały kompozycjami z pogranicza jazzu, poezji śpiewanej i muzyki popowej. To wielodaniowy posiłek, który dostarcza nam wszystkich potrzebnych do życia składników.* – tak podsumował projekt **Ignacy Jan Wiśniewski** – koordynator warsztatów, który wraz z **Antonim Wojnarem** i **Ziemowitem Klimkiem**, studentami Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku, skomponował piosenki. Partie wokalne wykonają studentki specjalności *wokalistyka jazzowa*: **Katarzyna Golecka**, **Natalia Capelik-Muianga** oraz **Basia Pospieszalska**.

KONCERTY

Jak przejść boso przez ciernie i kwiaty? Na pytanie odpowie **Mirosława Bułat**, tłumaczka wspomnień „matki teatru żydowskiego”. Główną bohaterką rozmowy będzie autorka memuarów *Derner un blumen* (pol. Boso przez ciernie i kwiaty) – owiana legendą aktorka żydowska (jidysz), Estera Rachela Kamińska. Ale spotkanie stanie się także okazją do zaznajomienia się z blaskami i cieniami pracy translatorskiej, z rozterkami i dylematami stojącymi przed autorką przekładu. Można żartobliwie stwierdzić, że wprawdzie nie da się bezboleśnie przejść bosą stopą przez „ciernie i kwiaty”, jednak sama wędrówka pozostaje niezapomniana zarówno dla artystki, jak i tłumaczki. Spotkanie poprowadzi **dr hab. Joanna Lisek** – tłumaczka, literaturoznawczyni z Uniwersytetu Wrocławskiego, redaktorka naukowa serii „Żydzi. Polska. Autobiografia”.

Paweł Smoleński po raz kolejny, w książce **„Wnuki Jozuego”**, imponuje bezstronnością i wnikliwością spostrzeżeń. Patrzy, słucha, zadaje pytania i próbuje opisać świat wymykający się łatwym ocenom. Świat, w którym uwikłani w historię Izraelczycy i Palestyńczycy tkwią w pułapce nienawiści, bez szans na ucieczkę. *Po wyjściu z Egiptu, po czterdziestu latach tułaczki na pustyni, kiedy odeszło na tamten świat pokolenie malkontentów i niedowiarków, Pan kazał Mojżeszowi wejść na górę z łańcucha Abarim i pokazać mu kraj, który wybrał dla swojego ludu. Mojżesz był już stary, niedołężny i miał nigdy nie postawić stopy na ziemi Izraela. Ale zanim umarł, poprosił Boga, by wskazał jego następcę, który wprowadzi naród wybrany do ziemi obiecanej. Weź Jozuego, syna Nuna – odpowiedział mu Pan.* Na Zachodnim Brzegu biblijne opowieści sprzed tysięcy lat znaczą tyle samo, co doniesienia prasowe, są równie realne i aktualne. Dla coraz liczniejszych żydowskich osób słowa Księgi są podstawą roszczeń do tej ziemi. Ale co począć z arabskimi sąsiadami? Zapraszamy do rozmowy o książce i wzbierającym fundamentalizmie po obu stronach izraelsko-palestyńskiego konfliktu.

Na wykład o **Pamięci języka hebrajskiego** zaprasza **Magdalena Sommer** – nauczycielka, tłumaczka literatury z języków hebrajskiego i angielskiego. Tym razem będzie to okazja, by zarysować słuchaczom historię języka hebrajskiego, jego korzenie, powód, dla którego hebrajski wypierał jidysz.

Kindertransporty to nazwa międzynarodowej akcji ratowania dzieci żydowskich z krajów pod władzą nazistowską: Niemiec, Austrii, Czech, Wolnego Miasta Gdańska, Litwy przeprowadzonej od listopada 1938 r. do września 1939 r. W jej wyniku udało się przewieźć do Londynu blisko 11 tysięcy żydowskich dzieci, które dzięki temu uniknęły Zagłady. W maju, lipcu i sierpniu 1939 r. z Gdańska wyjechały cztery Kindertransporty liczące około 200 dzieci. **Mieczysław Abramowicz** opowie o kulisach transportów z Gdańska, przybliży losy jego uczestników, zaprezentuje zarejestrowane przez siebie rozmowy. Wykładowi towarzyszyć będzie prezentacja multimedialna, a w niej m.in. zapisy wideo niektórych rozmów z uczestnikami gdańskich Kindertransportów.

Na **czytanie macew i znaczenie symboliki nagrobnej** zaprasza **Magdalena Buda**. Symbole na pomnikach nagrobnych Żydów pojawiły się już w starożytności. W katakumbach rzymskich spotykamy przedstawienia menory, szofaru, etrogu, co pozwala stwierdzić, że zostali tam pochowani Żydzi. Podobne symbole znajdujemy w izraelskich katakumbach.

Chasydzi z Ger – opowieść o dynastii Alterów. **Hanna Kosowska** zaprasza na opowieść o mieszkańcach miasteczka Ger. W XIX wieku Ger, czyli Góra Kalwaria była pulsującym centrum dwóch religii – katolickiej (z licznymi klasztorami, kościołami, kaplicami) i judaizmu. Ger stało się jednym z najważniejszych ośrodków chasydyzmu w Polsce. W II połowie XIX w. zaczęli tu licznie przybywać zwolennicy cadyka Icchaka Meira Rothenberga – tak wyrosła dynastia Alterów. W mroźną, lutową noc 1941 r. wszystkich wywieziono do warszawskiego getta, a stamtąd do Treblinki. Zginęło tam 3270 gerskich Żydów. Ocalało niewielu. Dynastia Alterów w Polsce dobiegła kresu.

Marek Suchar zaprasza na ilustrowany zdjęciami **spacer po Jerozolimie śladami Amosa Oza** i bohaterów jego utworów. Zobaczymy miejsca, wśród których upłynęło dzieciństwo wielkiego pisarza, spróbujemy odtworzyć trasę jego słynnych sobotnich spacerów. Wykład upamiętnia zmarłego w 2018 r. pisarza, którego tak bardzo chcieliśmy zaprosić na nasz Festiwal.

Są w Gdańsku przestrzenie niemal zapomniane, jak wpisany do rejestru zabytków (nr 1067) **Cmentarz Żydowski** na gdańskim Chełmie, jedyny z najstarszych kirkutów w tej części Europy i jeden z najstarszych cmentarzy żydowskich w Polsce. Założony w potowie XVI w., w źródłach pisanych pojawia się ok. 1694 r. Pierwszy znany cmentarz żydowski na terenie obecnego Gdańska powstał prawdopodobnie w XVI w. lub na początku XVII w. na Chełmie (Stolzenberg), na tzw. Żydowskiej Górcze, przy dzisiejszej ul. Cmentarnej. W ciągu kilkuset lat istnienia, na cmentarzu pochowano setki osób, wśród nich wiele wybitnych postaci. O historii tego niezwykłego miejsca, pamięci wyrytej w kamieniu opowie **Mieczysław Abramowicz**.

Jarmułka na szydełku to okazja do poznania podstaw szydełkowania – jednej z najbardziej tradycyjnych technik dziewiarskich. **Prolla** pokaże różnorodność runa, jakości wełny, narzędzia i inne kluczowe technalia. Będziemy uczyć się wzoru słupka oraz półsłupka, wykorzystując następnie tę umiejętność do własnoręcznego wykonania dzianinowej kopuły w postaci żydowskiego nakrycia głowy – jarmutki, zwanej również mycką czy kipa. Do pracy użyjemy najwyższej jakości materiałów, takich jak naturalna wełna, czysta bawełna.

Warsztaty **Otwórzmy niebieską parasolkę marzeń** zachęcają dzieci do odkrywania terapeutycznej siły marzeń. Jednocześnie są one spotkaniem z językiem jidysz, który kiedyś rozbrzmiewał na polskich ulicach, a dziś znajduje się na liście UNESCO. Naszą przewodniczką będzie Olka: bohaterka wiersza Kadii Mołodowskiej – jednej z najbardziej znanych poetek jidysz. Dzieci poznają kilka liter z alfabetu jidysz i nauczą się pisać słowo „parasolka”. Warsztaty stanowią dopasowane do wieku dzieci wprowadzenie do znaczenia ochrony dziedzictwa kulturowego. Poprowadzi je **dr hab. Joanna Lisek** – literaturoznawczyni, tłumaczka, pracowniczka naukowa Katedry Judaistyki im. Tadeusza Taubego Uniwersytetu Wrocławskiego, która zawodowo zajmuje się poezją żydowską i kulturą jidysz, szczególnie twórczością kobiet. Poprowadzi je wraz z pedagożką **Martą Maj**.

Ogniem malowane – na warsztaty z pirografii zaprasza **Sabina Kaszak**. Pirografia oznacza „pisanie ogniem”, od greckiego pur (ogień) i grafos (pisanie), poprzez wypalanie w drewnie naniesionych wzorów, przy użyciu specjalistycznych narzędzi (pirografów). Uczestnicy zajęć będą mieli okazję stworzyć przy użyciu pirografu tabliczkę z własnoręcznie wypalonym motywem zaczerpniętym ze sztuki żydowskiej.

Hanna Kossowska zaprasza dzieci na zajęcia plastyczne, których tematem będzie starotestamentowa opowieść o Potopie. Dzieci dowiedzą się: dlaczego doszło do takiego zdarzenia, kim był Noe i dlaczego Bóg wybrał go do zbudowania Arki? Jak przebiegała praca przy jej budowie, kogo Noe zabrał na Arkę i jak zakończyła się historia. Na półmetrowym, styropianowym modelu arki dzieci umieszczą własnoręcznie wykonanych **mieszkańców Arki**.

Podczas **warsztatów z języka hebrajskiego**, które poprowadzi **Ewa Soroczyńska** (na co dzień ucząca tego języka w Nowej Synagodze), będzie można zapoznać się z alfabetem hebrajskim, zapisać własne imię, nazwisko, miejsce zamieszkania i nauczyć się je przeczytać.

Projekt **Sztetl – architektura nieoczywistości** to wynik wykładów prowadzonych przez **Jakuba Skrzypczaka**, warsztatów plastycznych **Marzeny Gawrysiak** i **Pawła Króla** oraz ciężkiej pracy **uczestników projektu**, których zaprosiliśmy do magicznej podróży w czasie. Wspólnie próbowaliśmy dotknąć minioną terażniejszość, a jednocześnie poznać żydowską terażniejszość przez pryzmat minionej, dramatycznie przerwanej przyszłości. Prace przez kolejny miesiąc będzie można oglądać w Manhattanie na poziomie 0.

Zapraszamy na **Przypadek Freuda** – czytanie dramatu **Savyon Liebrecht**. Sztuka o naiwności i nieodpowiedzialności wielkiego psychoanalityka Zygmunta Freuda oraz o losie żydowskich intelektualistów, którzy przetrwali dzięki swojemu dorobkowi naukowemu i społecznemu szacunkowi. Ale również o machinie biurokracji w czasach II wojny i jej zagrożeniach. Utwór Savyon Liebrecht oparty jest na faktach o relacjach między Zygmuntem Freudem a hitlerowskim nadzorcą jego majątku, dr. Antonem Sauerwaldem. Reżyseria **Marek Brand**, muzyka **Paweł Zagańczyk**, **artyści trójmiejscy**.

Przez kolejny rok w ramach Festiwalu ruszamy z projektem pisania powieści na blogu, którą będą tworzyć jego uczestnicy. Planujemy spotkania i wykłady poświęcone kulturze żydowskiej przedwojennego Gdańska, które poprowadzą **Jakub Skrzypczak** i **Piotr Paziński**. Przez meandry techniki pisania i udoskonalania warsztatu grupę poprowadzi **Barbara Piórkowska**. Projekt zakończymy odczytaniem najbardziej interesujących fragmentów podczas IX edycji Festiwalu, a potem postaramy się wydać powieść. Zapisy do projektu: **mentlikgdanski@gmail.com**

ZBLIŻENIA - FESTIWAL KULTURY ŻYDOWSKIEJ

Wstęp bezpłatny, obowiązują zapisy na wszystkie wydarzenia. Liczba miejsc ograniczona!

CZWARTEK, 10 WRZEŚNIA

Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku, ul. Łąkowa 1-2 / Aula w budynku czerwonym

17:30 | Rodzynki i migdały – recital zespołu Quasi Una Fantasia

19:00 | Dlaczego? Dłatego! i inne piosenki – koncert Anda Kitschman Combo

20:30 | Pieśni bez słów – koncert Ignacy Wiśniewski Trio

PIĄTEK, 11 WRZEŚNIA

Centrum św. Jana w Gdańsku, ul. Świętojańska 50

17:00 | Bramy nieba – koncert zespołu Vox Varshe

18:30 | Solo Recital – Adam Bałdych

20:00 | Pieśni żydowskie z Podlasia. Koncert w ramach trasy promującej płytę TANY – Cicha & Spółka

SOBOTA, 12 WRZEŚNIA

Manhattan, Al. Grunwaldzka 82, Gdańska Szkoła Artystyczna / poziom II

11:00 | Jarmułka na szydełku – warsztaty, prowadzenie Prulla

Plama GAK, ul. Pilotów 11

12:00 | Otwórzmy niebieską parasolkę marzeń – warsztaty dla dzieci, prowadzenie Joanna Lisek i Marta Maj

12:00 | Ogniem malowane – warsztaty wypalania w drewnie, prowadzenie Sabina Kaszak

Manhattan, Al. Grunwaldzka 82

14:00 | Sztetl – architektura nieoczywistości – wernisaż / parter

15:00 | Jak przejść bosy przez ciernie i kwiaty? Spotkanie z tłumaczką wspomnień „matki teatru żydowskiego” – Mirosławą Bułat oraz promocja książki / poziom II

16:45 | Wnuki Jozuego – spotkanie z Pawłem Smoleńskim oraz promocja książki / poziom II

Galeria Wnętrz City Meble – Strefa Inspiracji, Al. Grunwaldzka 211

15:30 | Pamięć języka hebrajskiego – wykład, prowadzenie Magdalena Sommer

17:15 | Kindertransporty – wykład, prowadzenie Mieczysław Abramowicz

Plama GAK/Teatr w Blokowisku, ul. Pilotów 11

19:00 | Przypadek Freuda – czytanie dramatu Savyon Liebrecht

NIEDZIELA, 13 WRZEŚNIA

Cmentarz Żydowski na Chełmie, ul. Cmentarna

11:00 | Pamięć wryta w kamieniu – oprowadzanie po cmentarzu żydowskim w Gdańsku, prowadzenie Mieczysław Abramowicz

12:30 | Pamięć wryta w kamieniu – oprowadzanie po cmentarzu żydowskim w Gdańsku, prowadzenie Mieczysław Abramowicz

Plama GAK, ul. Pilotów 11

12:00 | Otwórzmy niebieską parasolkę marzeń – warsztaty dla dzieci, prowadzenie Joanna Lisek i Marta Maj

12:00 | Ogniem malowane – warsztaty wypalania w drewnie, prowadzenie Sabina Kaszak

Manhattan, Al. Grunwaldzka 82, Gdańska Szkoła Artystyczna / poziom II

11:00 | Mieszkańcy Arki – zajęcia plastyczne dla dzieci, prowadzenie Hanna Kossowska

11:00 | Język hebrajski – warsztaty, prowadzenie Ewa Soroczyńska

Manhattan, Al. Grunwaldzka 82, Sala konferencyjna / poziom III

15:00 | Czytanie macew. Symbolika nagrobna – wykład, prowadzenie Magdalena Buda

16:30 | Chasydzi z Ger – opowieść o dynastii Alterów – wykład, prowadzenie Hanna Kossowska

18:15 | Jerozolima Amosa Oza – wykład, prowadzenie Marek Suchar

Nowa Synagoga w Gdańsku, ul. Partyzantów 7

14:00 | Mentlik Gdański (powieść w formie bloga) – spotkanie organizacyjne

20:00 | Academia Musica Judaica IV | Nie przez grzech – koncert studentów Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku

Organizator zastrzega możliwość zmian w programie.

Uczestnictwo w Festiwalu jest równoznaczne z akceptacją Regulaminu Festiwalu, udzieleniem zgody na nieodpłatne fotografowanie i filmowanie osób oraz na rejestrację, transmitowanie i rozpowszechnianie głosu i/lub wizerunku dla celów dokumentacyjnych, sprawozdawczych, reklamowych oraz promocyjnych, w związku z jakimkolwiek programem lub publikacją, w których zostanie wykorzystane nagranie Festiwalu.

PROGRAM
8. EDYCJI

Wielki żydowski pisarz, Szalom Asz, zwrócił uwagę, że, paradoksalnie, to nie pamięć, lecz właśnie zapomnienie jest warunkiem istnienia. Asz, rehabilitując niepamięć, czyni ją jednocześnie osią, umiejscawia w samym środku pamięci, bowiem warunkiem przypomnienia, jest zawsze uprzednia niepamięć. Tak powstaje tkanina ludzkiego życia, gdzie wątek pamięci plecie się na osnowie zapomnienia. Ludzkie pamiętanie jest linearne i temporalne, podległe myśleniu uczasowionemu według kategorii przedtem – potem.

J. Skrzypczak

Zapraszamy na VIII edycję Festiwalu Kultury Żydowskiej ZBLIŻENIA, której tematem przewodnim jest pamięć.

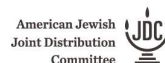
Dziękujemy tym, którzy dotychczas tworzyli i nadal tworzą ten Festiwal – uczestnikom, artystom, członkom ekip technicznych, urzędnikom i wszystkim, bez których te spotkania nie miałyby miejsca.

Marek Brand,

Dyrektor Artystyczny Festiwalu

Partnerzy

Projekt został dofinansowany ze środków Miasta Gdańskie, Województwa Pomorskiego oraz American Jewish Joint Distribution Committee.

ZBLIŻENIA

FESTIWAL KULTURY ŻYDOWSKIEJ

ósma odsłona

10-13
września
2020

koncerty | warsztaty
wykłady | spotkania
i nie tylko

facebook.com/festiwalzblizenia
www.zblizeniafestiwal.org

